

Mariusz Skiba*

POLICJA W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM WOBEC GŁÓWNYCH NARRACJI MEDIALNYCH NA TEMAT BEZPIECZEŃSTWA W PIERWSZYCH TYGODNIACH KRYZYSU UCHODŹCZEGO W 2022 ROKU

Streszczenie

Inwazja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę w lutym 2022 r. spowodowała w Polsce kryzys uchodźczy. Jego efektem był wzrost obaw społecznych o stan bezpieczeństwa osobistego, zwłaszcza na szczeblu lokalnym. Problemy z nim związane stały się przedmiotem ostrej debaty politycznej. Sytuacja ta okazała się dużym wyzwaniem dla Policji, która zapewniała bezpieczeństwo uchodźcom oraz mieszkańcom Polski. Jej ważnym zadaniem było też reagowanie na pojawiające się w przestrzeni publicznej, za sprawą środków społecznego przekazu, informacji o różnego rodzaju zagrożeniach dla bezpieczeństwa, w tym konkretnych zdarzeniach natury kryminalnej, które silnie oddziaływały na emocje społeczne. Specyficzna sytuacja występowała w województwie podkarpackim, bezpośrednio graniczącym z Ukrainą. W artykule, opartym głównie na analizie publikacji prasowych oraz materiałach własnych Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie (której rejon stanowi województwo podkarpackie), ukazano działalność tej jednostki w zakresie prasowo-informacyjnym w pierwszych tygodniach kryzysu. Podjęto próbę wskazania głównych kierunków działań Policji w regionie oraz wykorzystanych przez nią narzędzi w odpowiedzi na dominujące narracje medialne, w tym uwzględniające toposy dezawuuujące pracę organów państwa (m.in. wskazujące na wzrost zagrożenia ze strony migrantów i wzmocnienie zjawiska „rasizmu humanitarnego”) oraz na rozprzestrzeniającą się dezinformację).

Słowa kluczowe: Policja, bezpieczeństwo, sytuacja kryzysowa, narracje medialne, województwo podkarpackie, uchodźcy

Wstęp

Inwazja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, której efektem był wyjątkowych rozmiarów napływ uchodźców do Polski i innych krajów Unii

* Uniwersytet Rzeszowski, e-mail: mskiba@ur.edu.pl, ORCID: 0000-0002-8738-0362, w latach 2016–2023 naczelnik Wydziału Komunikacji Społecznej Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie.

Europejskiej, sprawiła, że w ostatnich dniach lutego i w marcu 2022 r. sytuacja na granicy polsko-ukraińskiej stała się jednym z wiodących tematów podejmowanych przez media, i to w skali światowej¹. Uwaga opinii publicznej, obok kwestii militarnych, skupiała się na problemach, z jakimi przyszło mierzyć się milionom uchodźców przekraczających granicę polsko-ukraińską. Dla władzy publicznej, obok zadań związanych z przyjęciem, pomocą humanitarną oraz legalizacją pobytu uchodźców, zasadniczą kwestią było zapewnienie im bezpieczeństwa osobistego. Było to tym bardziej istotne, że większość tych osób stanowiły kobiety z dziećmi. Napływ cudzoziemców budził obawy w polskim społeczeństwie, zwłaszcza wśród mieszkańców rejonów przygranicznych. Ważną stała się kwestia przeciwdziałania zagrożeniu destabilizacją społeczną poprzez reagowanie na rozprzestrzeniające się niepokojące wiadomości, zwłaszcza dezinformację². Sytuację tę można nazwać „kryzysową”, pojawiły się bowiem czynniki negatywnie wpływające na poziom bezpieczeństwa ludzi, wywołujące „znaczne ograniczenia w działaniu właściwych organów administracji publicznej ze względu na nieadekwatność sił i środków”³.

¹ W lutym 2022 r. udział artykułów na temat wojny w Ukrainie na tle wszystkich publikacji wyniósł 35,4%. Później zainteresowanie mediów, choć wciąż na wysokim poziomie, malało z miesiąca na miesiąc. Według raportu PSMM Morning & More w pierwszych 12 miesiącach wojny w mediach tradycyjnych, jak i społecznościowych w Polsce opublikowano ponad 64 mln publikacji. Zob. jsx, *Rok wojny w Ukrainie: 64 mln publikacji w mediach i social mediach*, Wirtualne Media, <https://www.wirtualnemedi.pl>, 23.02.2022 (10.07.2024).

² Zgodnie z definicją Unii Europejskiej, dezinformacja to „możliwe do zweryfikowania nieprawdziwe lub wprowadzające w błąd informacje, tworzone, przedstawiane i rozpowszechniane w celu uzyskania korzyści gospodarczych lub wprowadzenia w błąd opinii publicznej, które mogą wyrządzić szkodę publiczną”. Jej celem jest m.in. osłabienie zaufania do władz publicznych i mediów. Zob. *Komunikat Komisji Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. Zwalczanie dezinformacji w internecie: podejście europejskie*, Bruksela 2018, s. 1 i 4. Bliżej o zagrożeniach dezinformacją w aspekcie wzrostu liczby uchodźców w woj. podkarpackim zob. P. Zalewski, M. Waksmundzka-Szarek, *Zagrożenia dezinformacyjne związane z masowym napływem uchodźców z Ukrainy na terenie województwa podkarpackiego* [w:] *Wybrane elementy zagrożeń hybrydowych*, red. J. Nowicka, Z. Ciekankowski, S. Żurawski, Warszawa 2024, s. 351–366.

³ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, art. 3 (Dz.U. 2007, nr 89, poz. 590). W tego rodzaju sytuacjach podstawowe znaczenie ma profesjonalne i komplementarne zarządzanie informacją, gdyż problemy komunikacyjne mogą powodować bardzo poważne negatywne skutki. Por. T. Sasińska-Klas, *Ryzyko, sytuacje kryzysowe – jak komunikować skutecznie o zagrożeniach?* [w:] *Komunikowanie o bezpieczeństwie: medialny obraz zagrożeń*, red. W. Świerczyńska-Głównia, T. Sławińska, M. Hodalska, Kraków 2016, s. 55–56.

Stan ten oznaczał duże wyzwanie dla Policji, na kilku płaszczyznach⁴. Niniejsza praca dotyczy jednej z nich – komunikacji społecznej – mając na celu scharakteryzowanie głównych problemów, z jakimi spotkała się Policja w realizacji zadań z tego zakresu w województwie podkarpackim⁵. Stanowi ona próbę ukazania funkcjonowania jednostki szczebla wojewódzkiego w określonych uwarunkowaniach systemowych, w tej specyficznej sytuacji, przedstawienia narzędzi wykorzystywanych przez policyjne służby prasowe oraz ukazania głównych kierunków działań informacyjnych w kontekście dominujących narracji w środkach społecznego przekazu na temat zagrożeń identyfikowanych w przestrzeni publicznej.

Pojęcie narracji jako „kulturowo-politycznego pojęcia używanego w dyskursie publicznym”, może być rozumiane odmiennie, choćby z uwagi na jego podwójną naturę wynikającą z używania w dyskursie publicznym oraz jako kategorii badawczej⁶. Na potrzeby tej pracy właściwe wydaje się przyjęcie definicji proponowanej przez W. Wasilewskiego w zbliżonej tematycznie pracy jako „reprezentacje poznawcze, które organizują dane jako następstwo czasowe wydarzeń”. Takie ujęcie określa go jako „sposób rozumienia świata, strukturyzowania danych i operowania nimi”⁷.

Kwestie związane z kryzysem uchodźczym 2022 r. stały się przedmiotem badań różnych dyscyplin naukowych. W zakresie nauk o bezpieczeństwie, w interesującym nas obszarze, dotyczyły w głównej mierze dezin-

⁴ Szerzej zob. np.: M. Skiba, *Działania Policji województwa podkarpackiego wobec zagrożeń dla bezpieczeństwa spowodowanych kryzysem uchodźczym w 2022 roku*, „Policjologia i Społeczeństwo”, 2024, nr 4, s. 240–243.

⁵ Rejon KWP w Rzeszowie obejmuje terytorium województwa podkarpackiego. Komendant Wojewódzkiej Policji podlega Komendantowi Głównemu Policji jako centralnemu organowi administracji rządowej. Na obszarze województwa działa w imieniu wojewody w sprawach ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego, natomiast w imieniu własnym w sprawach: wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych, dochodzeniowo-śledczych i czynności z zakresu ścigania wykroczeń oraz wydawania indywidualnych aktów administracyjnych, jeżeli ustawy tak stanowią. Na szczeblu powiatowym organami w tych sprawach są podlegli mu komendanci miejscy i powiatowi Policji oraz komendanci komisariatów. Zob. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, art. 6 (Dz.U. 1990, nr 30, poz. 179, z późn. zm.). W 2022 r. powierzchnia województwa podkarpackiego wynosiła 17 845 km². 24 jednostki szczebla powiatowego zamieszkiwało łącznie 2 079 tys. mieszkańców. Województwo ma położenie przygraniczne. Od strony wschodniej jego granica stanowi granicę państwową z Ukrainą (239 km), od południa – granicę ze Słowacją (134 km). Zob. *Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego*, Rzeszów 2023, s. 10 i 30.

⁶ Szerzej zob. K. Franczak, *Społeczeństwo we współczesnych narracjach medialnych i popkulturowych*, „Przegląd Socjologii Jakościowej”, 2018, t. XIV, nr 4, s. 4–8.

⁷ J. Wasilewski, M. Patera, *Fakty, emocje, narracje prasowe w sytuacji zagrożenia: przypadek konfliktu krymskiego w publicystyce w lutym i marcu 2014 roku*, „Rocznik Medioznawczy”, 2023, t. II, s. 88.

formacji i związanych z nią zagrożeń⁸. Dotyczące ich raporty powstały już w pierwszych tygodniach po inwazji, odnosząc się do kształtujących się *toposów*, czyli „powtarzających się wątków przewodnich, tematów, sądów i schematów retorycznych i argumentacyjnych” kształtujących opinię publiczną, które powstają i wykorzystuje się je w narracjach. Na podstawie monitoringu mediów zachodnich i wypowiedzi polityków z pierwszych tygodni wojny można ich wyróżnić kilka. Jak zauważa Łukasz Łotocki – biorąc pod uwagę opinię światową – jeden z nich był nowy, w zasadzie do tej pory nieobecny w zagranicznym dyskursie publicznym – „wzorowej postawy Polski wobec uchodźców”. Towarzyszyły mu dwa *toposy de facto* dezawuuujące rolę państwa w rozwiązywaniu kryzysu – „dobrego społeczeństwa i złego rządu” – oraz uderzający w pozytywny obraz społeczeństwa, jak też podważający dobrą wolę władz – *topos* „rasizmu humanitarnego”, głównie wobec uchodźców z Afryki i Bliskiego Wschodu. Jednocześnie w dyskursie budowany był kontekst ukazujący zrozumienie sytuacji Polski jako celu ataku rosyjskiej dezinformacji i propagandy⁹.

Wspomniane *toposy* były istotnym elementem narracji medialnych pierwszych tygodni kryzysu. W znacznej mierze były one stymulowane rywalizacją polityczną. W wypowiedziach polityków obecne były postawy solidarności z Ukrainą, obok nich prezentowany był jednak wysoki poziom obaw, ale też kontestowania działań administracji. Wszystkie dotyczyły szeroko pojmowanego bezpieczeństwa. Warto bowiem zauważyć, że wypowiedzi polityczne już „same w sobie” mogą stanowić zagrożenie dla poczucia bezpieczeństwa¹⁰.

W artykule analizą objęto treści publikowane w mediach tradycyjnych i społecznościowych. Wykorzystano również źródła policyjne, głów-

⁸ Np. M. Wrzosek, *Rosyjska dezinformacja w konflikcie zbrojnym w Ukrainie*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, 2024, nr 45, s. 61–88.

⁹ Ł. Łotocki, *Kryzys uchodźczy w Polsce w dyskursie publicznym w państwach zachodnich – refleksje po pierwszym miesiącu wojny* [w:] *Inwazja Rosji na Ukrainę. Społeczeństwo i polityka wobec kryzysu uchodźczego w pierwszym miesiącu wojny. Raport roboczy – Working Paper Katedry Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego*, Warszawa 2022, s. 78.

¹⁰ W wypowiedziach liderów głównych nurtów w lutym i marcu 2022 r. prezentowane były zróżnicowane postawy. Wypowiedzi szefa rządu (Zjednoczona Prawica), ale też Lewicy, najczęściej, charakteryzowały postawy solidarności z Ukrainą, jak też wysoki poziom obaw. W wypowiedziach lidera Platformy Obywatelskiej dominowały obawy, natomiast Konfederacji – obawy w jeszcze większym stopniu, a po ich radykalnym spadku w trzecim tygodniu kryzysu – na pierwszy plan wybiła się kontestacja. Należy podkreślić, że wszelkie komunikaty dotyczyły miały kwestii szeroko pojmowanego bezpieczeństwa. Zob. J. Wojtala, B. Różycki, *Strategie narracyjne w komunikatach prasowych polskich aktorów politycznych a sekurytyzacja wojny na Ukrainie*, „Dyskurs i Dialog”, 2022, nr 2, s. 2–3 i 19–20.

nie wytworzone przez Komendę Wojewódzką Policji w Rzeszowie (dalej: KWP) w związku z rozpoczętą przez kierownictwo komendy – w reakcji na spodziewane pogorszenie się sytuacji bezpieczeństwa po ataku Rosji – operacją pod nazwą „Granica”. W dokumentach planistycznych tej operacji, obok wskazania obszarów potencjalnych zagrożeń związanych z przekraczaniem granicy, aktywizacją organizacji przestępczych, ryzykiem zamachów terrorystycznych i wzrostu utrudnień na drogach w regionie, dostrzegano też problem negatywnego oddziaływania informacyjnego na emocje społeczne¹¹.

Problemy wizerunkowe Policji w okresie poprzedzającym 24 lutego 2022 r.

Działalność Policji z zasady ma charakter publiczny. Jako instytucja powołana do utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego, w przypadkach dostrzeganych dysfunkcji w obszarach odpowiedzialności, a nawet błędów w wykonywaniu czynności przez pojedynczych funkcjonariuszy, staje się przedmiotem publicznej debaty. Z uwagi na istotę realizowanych zadań od lat w wysokim stopniu objęta jest zainteresowaniem, ale też kontrolą ze strony środków społecznego przekazu¹². Należy też zauważyć, że Policja, mając dostęp do mediów oraz dysponując własnymi narzędziami w tym zakresie, oddziałuje na nastroje społeczne, ponieważ zyskuje możliwość ich stabilizacji, a jednocześnie buduje zaufanie do instytucji państwa. Tym samym może jednak „wpisywać się”, albo nie, w narracje obecne w dyskursie publicznym.

Należy podkreślić, że formacja ta przed 24 lutego 2022 r. znajdowała się w trudnej sytuacji. Od wielu miesięcy w kraju trwała szczególnie ostra walka polityczna, w której sama Policja była przedmiotem politycznych narracji. Strony dyskursu, mając na celu ukazanie dramaturgii wydarzeń i konsolidowania własnych zwolenników przeciw rywalom politycznym,

¹¹ Jako cel tej operacji wskazano ochronę życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra oraz organizowanie i koordynowanie działań jednostek Policji woj. podkarpackiego podejmowanych dla zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie woj. podkarpackiego w sytuacji masowego napływu cudzoziemców na teren RP. Zob. Decyzja nr 52/2022 Komendanta Wojewódzkiego Policji w Rzeszowie z dnia 24 lutego 2022 r. w sprawie realizacji zadań Komendy Wojewódzkiej w Rzeszowie i jednostek organizacyjnych Policji województwa podkarpackiego w ramach operacji policyjnej o kryptonimie „Granica” oraz powołania Sztabu Dowódcy Operacji, Materiały Wydziału Komunikacji Społecznej KWP.

¹² M. Sokołowski, *Działalność prasowo-informacyjna instytucji publicznej na przykładzie polskiej policji*, „Studia Polilogiczne. Studia i analizy”, 2014, vol. 34, s. 211.

wykreowały, upowszechniając w środkach przekazu, własny wizerunek Policji. W budowanych w mediach „dramatach w teatrze rzeczywistości” bohaterom przypisuje się określone role: oprawcy (bestii)-wybawcy-ofiary (tzw. trójkąt dramatyczny)¹³. Policyjne działania represyjne wobec naruszających przepisy chroniące przed Covid-19 (2020–2022) skierowały na Policję jako „oprawcę” głównie krytykę środowisk konserwatywnych¹⁴. Natomiast w czasie strajku kobiet środowiska liberalne, co widać m.in. w treści artykułów prasowych w tygodnikach, w pierwszej fazie przedstawiły Policję jako „wybawcę”, a nawet „ofiary” (chroniącą protestujących przed prowokatorami, przymuszaną przez rząd do działań), aby po wzmożeniu stosowania przymusu przesunąć ją jednak do roli „oprawcy”¹⁵.

W 2020 r. społeczna ocena Policji jako instytucji radykalnie spadła. Według CBOS, w marcu tego roku 80% respondentów dobrze oceniało Policję. W kolejnych badaniach noty były coraz niższe. W listopadzie 2021 r. dobrą ocenę przyznało 61% badanych¹⁶. Nastąpił również wyraźny spadek zaufania do tej instytucji¹⁷. Tendencja ta uległa zmianie po wybuchu kryzysu na granicy z Białorusią, gdzie w listopadzie 2021 r. nastąpił zbiorowy atak na siły porządkowe przez migrantów chcących przekroczyć granicę na przejściu w Kuźnicy. Został on odparty z użyciem środków przymusu bezpośredniego przez policyjne pododdziały prewencji. Czynności Policji, jak też innych formacji, stały się przedmiotem ostrych ocen politycznych, ale też prób wsparcia (np. akcja „Murem za polskim mundurem”). Kolejne badania CBOS, już z marca 2022 r., w czasie największego napływu uchodźców, wskazały istotny wzrost dobrych ocen dla Policji (68%). Negatywny trend został zahamowany, ale nie odwrócony¹⁸.

¹³ J. Wasilewski, *Opowieści o Polsce. Retoryka narracji*, Warszawa 2012, s. 33.

¹⁴ Np. Ł. Warzecha, *Policja milicja*, „Do Rzeczy”, 2020, nr 23, s. 32–33; Szerzej na temat skali represyjności Policji w tym czasie zob. W. Jarczewski, *Praca Policji w okresie pandemii COVID-19 roku 2020. Analiza zadań, poziomu represji oraz zmian tendencji zagrożeń w wybranych kategoriach przestępstw kryminalnych* [w:] *Środowisko bezpieczeństwa w zagrożeniach epidemiologicznych. Doświadczenia Covid-19 w Wielkopolsce*, red. M. Tomaszuk, D. Dymek, Poznań 2022, s. 248 i nast.

¹⁵ B. Sobczak, „To jest wojna!”. *Medialne narracje o protestach kobiet*, „Res Rhetorica”, 2022, nr 9(1), s. 78–84.

¹⁶ CBOS, *Oceny działalności instytucji publicznych. Komunikat z badań nr 50/22*, Warszawa 2022, s. 13.

¹⁷ M. Danielewski, *Ratunku, policja! Już nie państwowa, a apartyjna. Dramatyczny spadek zaufania [SONDAŻ]*, *Oko.press*, <https://oko.press>, 09.03.2021 (20.01.2024).

¹⁸ CBOS, *Oceny działalności instytucji publicznych w marcu. Komunikat z badań nr 39/2023*, Warszawa 2023, s. 13; CBOS, *Oceny działalności instytucji publicznych w marcu. Komunikat z badań nr 36/2024*, Warszawa 2024, s. 14.

Organizacja służb prasowo-informacyjnych Policji oraz podstawowe narzędzia pracy

Obowiązek informowania opinii publicznej za pośrednictwem środków społecznej komunikacji spoczywa na komendantach Policji. Dla jego efektywnego wypełniania w strukturach tej formacji funkcjonują komórki organizacyjne prasowo-informacyjne, zajmujące się bieżącą współpracą z dziennikarzami. Zgodnie z zarządzeniem Komendanta Głównego Policji działalność prasowo-informacyjna wykonywana jest za pośrednictwem rzeczników prasowych (w komendzie głównej, komendach wojewódzkich i stołecznej), a oficerów prasowych na szczeblu powiatowym. Rzecznicy prasowi kierują zespołami prasowymi. Do wypowiedzi doraźnie mogą być upoważniani inni funkcjonariusze i pracownicy Policji¹⁹.

W omawianym okresie w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie Rzecznik Prasowa wraz z Zespołem Prasowym (łącznie 5 osób) wchodził w struktury Wydziału Komunikacji Społecznej²⁰. Praca Zespołu zorganizowana była w systemie zmianowym, na zasadzie obsługi telefonu tzw. dyżurnego, zapewniającym w praktyce całodobową reakcję na zdarzenia. W komendach miejskich i powiatowych funkcjonowały jednoosobowe stanowiska do spraw prasowo-informacyjnych. W przypadku nieobecności oficera prasowego zastępował go funkcjonariusz tej jednostki, wyznaczony przez właściwego komendanta na mocy wewnętrznych rozwiązań organizacyjnych. W przypadku problemów z nawiązaniem kontaktu dziennikarze bezpośrednio łączyli się z rzecznikiem prasowym lub osobą dyżurującą z Zespołu Prasowego KWP²¹.

Jak wspomniano, w związku z przewidywanymi negatywnymi skutkami inwazji Rosji na Ukrainę, 24 lutego 2022 r. Komendant Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie wydał decyzję wdrażającą realizację operacji poli-

¹⁹ Zarządzenie nr 1204 Komendanta Głównego Policji z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie form i metod działalności prasowo-informacyjnej w Policji (Dziennik Urzędowy KGP 2007, nr 21, poz. 155, z późn. zm.). Szerzej na temat podstaw prawnych organizacji i funkcjonowania rzeczników prasowych w Policji zob. J. Sobczak, *Ramy prawne pracy rzecznika prasowego Policji* [w:] *Rzecznik prasowy Policji: etyka, prawo, praktyka*, red. K. Wolny-Zmorzyński, Toruń 2020, s. 35–87.

²⁰ Do zadań Wydziału, obok działalności prasowo-informacyjnej, należały inne, bezpośrednio związane z zarządzaniem informacją, m.in. koordynowanie współpracy z jednostkami administracji publicznej i organizacjami pozarządowymi, opracowywanie odpowiedzi na interpelacje poselskie oraz wykonywanie zadań wynikających z ustawy z 6 września 2001 r. Zob. *Regulamin Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie z dnia 24 grudnia 2013 r., z późn. zm.*, Policja Podkarpacka, <https://podkarpacka.bip.policja.gov.pl>, 03.02.2014 (10.12.2023).

²¹ Numery obu telefonów, niezmiennie od kilkunastu lat, pozostawały do dyspozycji dziennikarzy.

cyjnej na terenie województwa podkarpackiego, powołując sztab operacji i określając zadania organów policyjnych. Jednym z pięciu zespołów zadaniowych był dwuosobowy zespół obsługi medialnej, który tworzyli Naczelnik Wydziału Komunikacji Społecznej i Rzecznik Prasowy. Zadania zespołu miały skupiać się na współpracy z pionem prasowym wojewody podkarpackiego, rzecznikami innych służb oraz z przedstawicielami środków społecznego przekazu. Zespół miał zapewniać jednolitą politykę informacyjną w województwie, opracowywać komunikaty prasowe i informować ludność o działaniach Policji²².

Główny ciężar realizacji zadań w tym zakresie spoczywał na rzeczniku prasowym. Zadania rzecznika realizowała podinspektor Policji Marta Tabasz-Rygiel, a w zastępstwie – pracownicy kierowanego przez nią zespołu, wspieranego doraźnie przez kierownictwo wydziału. Służba prasowo-informacyjna, działając w imieniu komendanta wojewódzkiego, współpracowała z oficerami prasowymi komendantów miejskich i powiatowych, z których w największym stopniu angażowani byli oficerowie prasowi komendantów powiatów przygranicznych (głównie w Przemyśle, Jarosławiu, Lubaczowie i Ustrzykach Dolnych) oraz Komendanta Miejskiego Policji w Rzeszowie. Zgodnie z zarządzeniem KGP działalność rzecznika prasowego KWP w Rzeszowie objęta była koordynacją i nadzorem rzecznika prasowego KGP. Czynności Policji jako organu administracji zespolonej w województwie obejmowały również współpracę z rzecznikiem prasowym wojewody podkarpackiego²³. Sposób organizacji służb prasowo-informacyjnych zapewniał relatywnie szybki dostęp do materiałów źródłowych, wypracowanie stanowiska w konkretnych sprawach i udzielanie odpowiedzi na zapytania dziennikarzy oraz dystrybucję komunikatów.

W swej działalności służba prasowa posługiwała się głównie środkami łączności (telefoniczna i Internet), będąc obecną w mediach tradycyjnych, jak też społecznościowych. *Gros* czasu policjantów i pracowników służby prasowej zajmowały rozmowy telefoniczne i opracowywanie odpowiedzi mailowych. Współpracowano z ogólnopolskimi i lokalnymi środkami przekazu, udzielano wywiadów i informacji telewizjom i rozgłośniom z innych krajów. Z uwagi na wyjątkowe znaczenie szybkości wymiany informacji, jedynie w szczególnych przypadkach dochodziło do bezpośrednich

²² Jako cel operacji wskazano „ochronę życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra oraz organizowanie i koordynowanie działań jednostek Policji woj. podkarpackiego podejmowanych dla zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie woj. podkarpackiego w sytuacji masowego napływu cudzoziemców na teren RP”. Zob. Decyzja nr 52/2022 Komendanta Wojewódzkiego Policji w Rzeszowie...

²³ M. Skiba, *op.cit.*

spotkań oficerów prasowych z dziennikarzami. Wymagały tego głównie kontakty z redakcjami telewizyjnymi, w tym z innych krajów, w celu odpowiedniego przygotowywania reportaży. W tym czasie Policja nie organizowała konferencji prasowych, ale przedstawiciele tej instytucji brali udział w konferencjach wojewody, poświęconych aktualnym problemom związanym z kryzysem uchodźczym. Komendant wojewódzki lub jego zastępcy zabierali w nich głos na temat diagnozowanych zagrożeń oraz działalności zapobiegawczej Policji. Podczas konferencji, z uwagi na stabilność sytuacji, sprawy *stricte* policyjne zwykle zajmowały dalsze miejsce²⁴.

Podstawowym narzędziem publicystycznym był komunikat prasowy²⁵. Zgodnie z wieloletnią pragmatyką w pierwszej kolejności zamieszczany był w mediach własnych, na stronie „www.podkarpacka.policja.gov.pl”. W części przypadków publikowano tu również stanowiska Rzecznika Prasowego KGP. Z kolei komunikaty KWP Rzeszów umieszczane były na głównej witrynie polskiej Policji. Od 14 lutego do 31 marca 2022 r. na stronie komendy wojewódzkiej opublikowano 11 wiadomości własnych dotyczących skutków konfliktu i podejmowanych w związku z tym działań Policji, które następnie były dystrybuowane do mediów społecznościowych. Publikacje na własnych stronach internetowych prowadziły komendy miejskie i powiatowe (np. KMP w Przemyśle – 15 informacji)²⁶.

KWP w Rzeszowie upowszechniała treści komunikatów za pośrednictwem mediów społecznościowych. Wykorzystywano własne konto na platformie Facebook, jednak szczególne miejsce, z uwagi na wiodącą rolę opiniodawczą w tym czasie, miała platforma „Twitter”. W pierwszych tygodniach po 24 lutego (od 26 lutego do 31 marca) Zespół Prasowy KWP w Rzeszowie na koncie „@Rz_Policja” opublikował ponad pięćdziesiąt *tweedów*. Zdecydowana większość – 49 z nich – dotyczyła bezpośrednio bezpieczeństwa w związku z kryzysem uchodźczym²⁷. Informacje umiesz-

²⁴ Wyjątek stanowiła konferencja, na której odnoszono się do sytuacji w Przemyśle po interwencji 1 marca 2022 r., podczas której komendant wojewódzki Policji informował o rozpoczęciu operacji „Granica” oraz otrzymanym decyzją komendanta głównego wsparciu osobowym. Zob. P. Smolewicz, *Wojewoda apeluje o nieuleganie panice. Do regionu przyjechało dodatkowo 800 policjantów*, „Gazeta Codzienna Nowiny”, 2022, nr 40, s. 5.

²⁵ Do podstawowych narzędzi komunikacji z mediami, w kontekście pracy rzecznika prasowego Policji, można zaliczyć: komunikat prasowy (informacja prasowa), wywiad, konferencję prasową, media własne. Zob. P. Kuca, *Komunikacja z mediami: prasa, Internet* [w:] *Rzecznik prasowy Policji: etyka, prawo, praktyka*, red. K. Wolny-Zmorzyński, Toruń 2020, s. 94–99.

²⁶ Analiza informacji ze strony KMP w Przemyśle z okresu od 22 lutego do końca marca 2022 r., zob. <https://przemysl.policja.gov.pl>, 23.02.2022–31.03.2022 (10.07.2023).

²⁷ @_RzPolicja, 28.02.2022–31.03.2022 (10.07.2023).

czane w domenie rzecznika prasowego KWP były następnie dystrybuowane na innych kontach policyjnych, kontach organów administracji rządowej, redakcji prasowych, udostępniane następnie przez polityków, dziennikarzy i inne osoby, ale też podmioty zajmujące się tzw. *fact-checkingiem*. Podkarpacka Policja nie dysponowała w tym czasie własnym profilem na zwiększającym swoją popularność Instagramie. Treści dotyczące sytuacji w tym regionie przedstawiane były za pośrednictwem oficjalnego „instagramowego” konta polskiej Policji „@policja_kgp”.

Służby prasowo-informacyjne wykorzystywały źródła wewnętrzne i zewnętrzne. Podstawowym źródłem zewnętrznym był bieżący monitoring mediów oraz rozmowy z dziennikarzami. Zacieśnieniu współpracy z redakcjami sprzyjał skokowy wzrost w środowisku dziennikarskim świadomości skali manipulacji w tym zakresie jako elementu wojny hybrydowej Federacji Rosyjskiej. Rozmiary dezinformacji radykalnie wzrosły po opisanych poniżej wydarzeniach w Przemyślu w pierwszych dniach marca 2022 r. Jak podał Instytut Badań Internetu i Mediów Społecznościowych, od 1 lutego do 2 lutego tr. odnotowano 20 tys. prób dezinformacji w przestrzeni polskich *social mediów*. Dotyczyły one głównie bezpieczeństwa wewnętrznego²⁸. Informacje zewnętrzne o istotnym znaczeniu były weryfikowane na podstawie źródeł policyjnych, w wyniku konsultacji z dysponentami dokumentacji. W konkretnych sprawach kryminalnych treści komunikatów prasowych poddawano procedurze uzgodnień z właściwymi prokuratorami jako kierowniczym organem postępowania przygotowawczego (*dominus ilitis*)²⁹.

Działania wzmacniające zaufanie do organów państwa, w tym do Policji

W tak wyjątkowej sytuacji, jaką był bezprecedensowy napływ uchodźców, każde zdarzenie podważające poczucie stabilności miało duży potencjał eskalacyjny, tym samym kryzysowy. Jednak nie tylko dane zdarzenie, ale też publikacja prasowa, a nawet wątek dyskusji w *social mediach*, szerzej komentowany, w odbiorze społecznym mógł zyskiwać siłę faktu. Tym samym oddziaływał na społeczeństwo, dezinformując, mogąc wywołać reakcje paniczne. Dlatego główny kierunek działań Policji miał na celu wzmacnianie przekazu promującego pozytywny obraz

²⁸ *Incydenty dezinformacyjne*, Instytut Badań Internetu i Mediów Społecznościowych, <https://x.com/ibimsp1>, 03.02.2022 (10.07.2023).

²⁹ Zob. np. R. Olszewski, *Role prokuratora w postępowaniu karnym*, „Prokuratura i Prawo”, 2014, nr 1, s. 45.

sytuacji względnie dużą stabilność w zakresie bezpieczeństwa pomimo wyjątkowych okoliczności i niepewności co do kierunków rozwoju³⁰.

W pierwszych dniach w mediach przeważały opinie wzmacniające pozytywny obraz Polski. Władze państwowe ukazywane były jako wspierające państwo ukraińskie i uchodźców, natomiast społeczeństwo – otwarte, solidarne z ofiarami wojny, służące wszechstronną pomocą. Narrację tę wzmacniała Policja. Od pierwszych dni kryzysu w serwisach internetowych komend miejskich i powiatowych publikowano informacje o zwiększonej obecności służb policyjnych w miejscach przebywania uchodźców. Informowano o zadaniach patroli prewencji i ruchu drogowego w miejscach najbardziej zagrożonych, zapewniano też o obecności nieumundurowanych funkcjonariuszy Policji oraz o wsparciu osobowym i sprzętowym garnizonu podkarpackiego przez komendę główną oraz inne komendy wojewódzkie.

Poszczególne komendy województwa podkarpackiego eksponowały osobiste zaangażowanie jej funkcjonariuszy oraz policyjnych organizacji społecznych w pomocy uchodźcom i mieszkańcom Ukrainy. Na przykład w pierwszym tygodniu inwazji informowano o zorganizowaniu kuchni polowych przez członków struktur terenowych Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Policjantów. Opisywano też działalność pomocową członków Międzynarodowego Stowarzyszenia Policji (International Police Association – IPA), przedstawiając efekty zbiórek charytatywnych, w których uczestniczyli policjanci i pracownicy Policji. Ukazywano również indywidualne przypadki przyjmowania uchodźców przez policjantów do własnych domów³¹, a także informowano o ratowaniu życia i odzyskiwaniu skradzionego lub zagubionego mienia³².

W budowie zaufania do administracji państwa, w tym Policji, znaczącą rolę odegrały instytucje *fact-checkingowe*. W związku z rosną-

³⁰ Był on spójny z narracją administracji rządowej. W serwisach rządowych, np. MSWiA, dominowały informacje o formach pomocy udzielanej uchodźcom oraz zaangażowaniu służb na rzecz zapewnienia opieki humanitarnej. W tym przekazie można dostrzec nieobecność kwestii bezpieczeństwa z wyjątkiem dotyczących stopni alarmowych odnoszących się do zagrożenia terrorystycznego. Analogiczny był przekaz na poziomie regionalnym, gdzie w wypowiedziach wojewody dominowały sprawy związane z zapewnieniem pomocy humanitarnej. Zob. np. Zob. P. Smolewicz, *op.cit.*; *Wojewoda o bieżących działaniach związanych z kryzysem migracyjnym*, MSWiA, <https://www.gov.pl>, 20.04.2022 (10.07.2024).

³¹ *Policjanci z Podkarpacia włączyli się w pomoc*, Podkarpacka Policja, <https://podkarpacka.policja.gov.pl>, 02.03.2022; *Solidarni z policjantami z Ukrainy*, Podkarpacka Policja, <https://podkarpacka.policja.gov.pl>, 26.02.2022 (20.09.2024); A. Kędzierszawska [i in.], *Polscy policjanci dla Ukrainy*, „Gazeta Policyjna”, 2022, nr 16, s. 14–19.

³² Np. K. Grabek, *Policjanci spisali się na medal. Uratowali życie obywatelce Ukrainy*, Auto Świat, <https://www.auto-swiat.pl>, 15.03.2022 (20.09.2024).

cą skalą dezinformacji Rzecznik Prasowa KWP utrzymywała bieżącą współpracę z nimi, przedstawiając stanowisko Policji w konkretnych przypadkach rozprzestrzeniania nieprawdziwych informacji. Przekaz policyjny, cytowany w komunikatach tych podmiotów, osiągał znaczące notowania w mediach. Można stwierdzić, że ta współpraca niewątpliwie pozytywnie wpływała na wizerunek Policji, służąc wzmocnieniu jej wiarygodności³³.

Wobec toposu rasizmu humanitarnego

Przed 24 lutego w prasie krytycznej wobec rządu pojawiały się informacje wskazujące na przypadki dyskryminacji uchodźców wyróżniających się ciemną karnacją skóry, zwłaszcza pochodzących z krajów Afryki i Azji. Miało to związek z kryzysem na granicy z Białorusią. W pierwszych dniach marca 2022 r. w Przemyśle doszło do wydarzeń, które dały asumpt do wyeksponowaniu tej problematyki w mediach. Pierwszego tego miesiąca obchodzono „Dzień Żołnierzy Wyklętych”. Po uroczystości na ulicach Przemyśla pojawiły się grupy uczestników, głównie kibiców przemyskich klubów piłkarskich, eksponujących barwy narodowe i klubowe oraz wykrzykujących m.in. hasła wskazujące na postawy ksenofobiczne. Demonstrujący swoją obecnością wzbudzili obawy części uchodźców oraz wolontariuszy. W mediach społecznościowych pojawiły się krótkie filmy nagrywane w tym mieście, ukazujące ciemnoskórych mężczyzn, którym towarzyszyły grupki samowolnie nazywające się zwykle „patrolami obywatelskimi”, które uniemożliwiały poruszanie się cudzoziemcom poza strefami recepcji uchodźców. W reakcji na to Policja zademonstrowała swoją obecność, kierując w rejon dworca i innych newralgicznych miejsc dodatkowe siły, w tym wyposażonych w specjalistyczny sprzęt policjantów pododdziału prewencji. W tym też dniu opinia publiczna dowiedziała się, że poprzedniego wieczora doszło do ataku czarnoskórego mężczyzny na ekspedienta w jednym ze sklepów w Medyce. Sprzedawca sam obezwładnił napastnika i przekazał go Policji. Ponadto 1 marca Policja potwierdziła, że wydarzył się przypadek agresji wobec trzech obywateli Indii, z których jeden został poddany konsultacji medycznej. Pojawiły się też publikacje powołujące się na relacje członków organizacji „Humanity First”, którzy

³³ M. Tabasz-Rygiel, *Dezinformacja jako element wojny hybrydowej, prezentacja na odprawę* – prezentacja multimedialna na odprawę kierownictwa KWP, listopad 2023, Materiały Wydziału Komunikacji KWP w Rzeszowie, s. 18–23.

twierdzili, że zostali zaatakowani przez grupę mężczyzn, przy bierności funkcjonariuszy Policji³⁴.

Na początek w mediach społecznościowych, a następnie tradycyjnych, rozpoczęły się żywiołowe dyskusje, w których media opozycyjne wobec większości parlamentarnej eksponowały wybrane wydarzenia dla uzasadnienia własnych tez. Zarysowały się tu dwa kierunki narracji podważającej sposób zarządzania sytuacją kryzysową przez administrację państwa. Jedna ze stron akcentowała wzrost zagrożenia ze strony uchodźców, zwłaszcza innego pochodzenia niż ukraińskie, dla mieszkańców Przemyśla, a nawet kraju. W dyskusjach w mediach społecznościowych pojawiły się pogłoski o zaczepianiu kobiet przez ciemnoskórych uchodźców, których często ironicznie nazywano „studentami”, o ich rzekomych wtargnięciach do szkół i obiektów publicznych, popełnianych przestępstwach, w tym najbrutalniejszych – m.in. zgwałceniach. W tej narracji, korzystając z sytuacji, granicę mieli również przekroczyć groźni dla bezpieczeństwa migranci, niewpuszczeni do kraju przez polskie służby na granicy z Białorusią. Spowodowało to znaczny odzew m.in. w środowiskach kibicowskich, skutkujący przyjazdem na teren powiatów przemyskiego i jarosławskiego pseudokibiców klubów piłkarskich z całej Polski, którzy mieli wspomóc ochronę mieszkańców przez wspomniane samowolne „patrole obywatelskie”³⁵. Następowala dystrybucja filmów nagrywanych w różnych miejscach, które miały zwracać uwagę na zagrożenie ze strony migrantów³⁶.

Druga opcja, przeciwstawna poprzedniej, w swej narracji skupiała się na ukazaniu wzrostu zagrożenia osobistego osób wyróżniających się kolorem karnacji, uchodźców z Ukrainy, pochodzących jednak z krajów Afryki i Azji, ale też ciemnoskórych wolontariuszy i dziennikarzy-cudzoziemców.

³⁴ A. Żądło, *Rasizm na granicy. Prawicowe bojówki atakują uchodźców*, Newsweek, <https://www.newsweek.pl>, 02.03.2022 (20.09.2024).

³⁵ Siłą tej narracji była dystrybucja filmików ukazujących rzekomą agresję oraz pobyt takich osób. Potwierdzały to wypowiedzi środowisk pochwalających tworzenie patroli obywatelskich, np. „Podziękowania dla wszystkich wspierających nasz patrol kibiców z zaprzyjaźnionych ekip oraz wszystkich Polaków, którzy stanęli tego dnia z Nami ramieniem w ramię by bronić naszego miasta oraz jego mieszkańców. Będziemy bronić naszych rodzin, naszego miasta, dopóki ostatni przybysz nie wyjedzie”. Tekst opatrzony został fotografią ponadstuosobowej grupy; D. Kloch, *Przemyśl pogrąża się w chaosie. Inżynierowie z Afryki atakują ludzi, a policja twierdzi, że nic się nie dzieje* [+WIDEO/FOTO], Media Narodowe, <https://medianarodowe.com>, 02.03.2022 (20.09.2024).

³⁶ Np. film z następującym opisem: „Muzułmanin blokuje wejście z nożem tylko dla swoich...lokalizacja Lwów!! Takich uchodźców aktualnie przyjmują na przejściach granicznych PL z Ukrainą...ponoć są to oficjalnie studenci medycyny itd... wtf:)”, który w rzeczywistości przedstawiał sytuację w Charkowie. Zob. *Czy to pociąg stojący na stacji we Lwowie?*, Demagog, <https://demagog.org.pl>, 03.03.2022 (20.09.2024).

Podkreślano nieprawdziwość treści dotyczących rzekomych przestępstw popełnianych przez migrantów. Ekspozowane były te wskazujące na negatywne postawy mieszkańców Polski wobec ciemnoskórych uchodźców, które miały charakteryzować się nietolerancją, a nawet rasizmem. W publikacjach, dla potwierdzenia swego stanowiska, korzystano w dużej mierze z forów internetowych związanych z fanami piłki nożnej, w tym pseudokibiców, ale też z wypowiedzi polityków. Charakterystyczne było wspieranie tej argumentacji m.in. zasłyszanymi, nacechowanymi nietolerancją wypowiedziami rzekomych anonimowych rozmówców. Ludzie ci – według cytowań – posługiwali się wyrażeniami kojarzonymi z okresem faszyzmu³⁷.

Obie narracje były zgodne w akcentowaniu wzrostu zagrożenia przestępczością w miejscowościach, w których występowało największe nasilenie obecnością uchodźców. Tym samym kwestionowały zapewnienia Policji i innych władz publicznych o stabilności sytuacji i sprawności administracji państwa. Swym działaniem wpływały na wzbudzanie obaw społecznych. W efekcie pierwsza ze wspomnianych stron uzasadniała konieczność „wzięcia spraw w swoje ręce” na zasadzie społecznej samoobrony. Z przeciwnej pozycji oczekiwano nacisku międzynarodowego na rząd Polski, aby zmieniła swoją politykę wobec migrantów z Azji i Afryki podejmujących próby przekroczenia granicy z Białorusią. Domagano się zapewnienia podobnego traktowania, jak uchodźców z Ukrainy, szczególnie dbając o bezpieczeństwo osobiste osób wyróżniających się odcieniem skóry. Postulaty te spotkały się z dużym odzewem w mediach światowych. Problem „rasizmu na granicy” w pierwszych dniach marca 2022 r. wysunął się na czołówki przekazów o skutkach wojny w Ukrainie³⁸.

Opisy wydarzeń o charakterze kryminalnym z udziałem migrantów, stanowiące podstawę pełnych emocji dyskusji w mediach społecznych, a w efekcie publikacji w prasie i w debacie politycznej wymagały pilnej

³⁷ Np. „patrole obywatelskie” miały chcieć „czyścić miasto”. Newsweek informował, że „skrajnie prawicowe bojówki postanowiły wygonić z kraju ciemnoskórych uchodźców”. Zob. A. Żądło, *op.cit.* Charakterystyczny był tu np. tekst Oko.press. Już w leadzie równoważył dwie postawy Polaków: z jednej strony wielka fala pomocy dla uchodźców z Ukrainy, z drugiej – mobilizacja rasistowskich grup, tłumy młodych mężczyzn z zakrytymi twarzami, gotowych do bójki z osobami o kolorze skóry innym niż biały. Zob. K. Kojzar [i in.], *Szósty dzień granicy. Ogrom pomocy, fala rasizmu*, Oko.press, <https://oko.press>, 01.03.2022 (20.09.2024).

³⁸ M. Chebil, *Exode à la frontière Ukraine-Pologne : “Ils nous refoulent juste parce qu’on est Noirs!”*, France24, <https://www.france24.com>, 28.02.2022; M. Brown, *International coalition files United Nations appeal over reports of racism at border of Ukraine*, CNN, <https://edition.cnn.com>, 03.03.2022; S. Busari [i in.], *Foreign students fleeing Ukraine say they face segregation, racism at border*, CNN, <https://edition.cnn.com>, 28.02.2022; L.Tondo, E. Akinwotu, *People of colour fleeing Ukraine attacked by Polish nationalists*, The Guardian, <https://www.theguardian.com>, 02.03.2022 (12.05.2024).

reakcji Policji celem weryfikacji. Taka reakcja następowała. Na przykład w odniesieniu do rozprzestrzeniania informacji o groźnych przestępstwach, których mieli dokonywać mężczyźni o pochodzeniu afrykańskim w Przemyślu, rzecznik Policji zdementowała informację dyskutowaną na portalu „Podkarpaccy Kibice”, gdzie podano wiadomość o przyjęciu do szpitala młodej kobiety, rzekomo wielokrotnie ranionej nożem. Rzeczniczka odniosła się też do stanu bezpieczeństwa na podstawie rzeczywistych zgłoszeń organom ścigania, co miało też oparcie w policyjnych statystykach. Jednocześnie oficer potwierdzała okoliczności rzeczywistych wydarzeń kryminalnych z udziałem cudzoziemców³⁹. W odniesieniu do narracji eksponującej niedostatek ochrony cudzoziemców, również spośród wielu takich przypadków, podać można przykład interwencji wobec rozprzestrzeniania informacji w mediach społecznościowych o pojawianiu się na granicy „rasistów”. W pierwszych dniach inwazji w mediach społecznościowych ukazała się ulotka o treści: „Uwaga na dworcu w Przemyślu stoi grupa faszystów, którzy próbują wszczynać prowokacje wobec czarnoskórych Uchodźców. Filmują ich i wykrzykują, że miały być ukraińskie matki z dziećmi, a są «cz...y»”. Przekaz miała uwiarygadniać fotografia przedstawiająca grupę osób ubranych w czarne skórzane kurtki. Po sprawdzeniu fotografii 27 lutego Policja podała, że na zdjęciu znajdują się członkowie klubu motocyklowego, którzy jako wolontariusze pomagali uchodźcom⁴⁰.

Należy podkreślić, że ostry spór polityczny pozycjonował Policję w bardzo trudnej sytuacji. W zasadzie każde policyjne działanie, ale też jego skomentowanie, wykorzystywano do wzmocnienia politycznych tez. Nawet samo eksponowanie sił policyjnych, jak miało to miejsce 1 marca w Przemyślu, stanowiło dla niektórych dziennikarzy dowód nieskuteczności, a tym samym powód do obaw⁴¹. W tym ujęciu przekaz wzmocniano nieautoryzowanymi wypowiedziami, m.in. funkcjonariuszy, jak np. policjanta drogówki, który pełniąc w tym dniu służbę na jednej z ulic Przemyśla, miał rzekomo doradzać czarnoskórym mężczyznom, aby nie chodzili w grupach i nie oddalali się od dworca PKP⁴². W negatywnym świetle ukazywano samych funkcjonariuszy, wskazując na ich rzekome kseno-

³⁹ K. Kojzar, *Kłamstwa o uchodźcach zalewają Przemyśl. Policja prostuje fake newsy*, *Oko.press*, <https://oko.press>, 02.03.2022 (10.03.2024); *Przemyśl – jak wygląda sytuacja uchodźców przy granicy?*, *Demagog*, <https://demagog.org.pl>, 04.03.2022 (15.05.2024).

⁴⁰ @Rz_Policja, 27.02.2022.

⁴¹ K. Kojzar [i in.], *op.cit.*; B. Rumieńczyk, A. Mikulska, „*To nie są żadni uchodźcy!*” *Co stało się ze studentami uciekającymi przed wojną w Ukrainie?*, *Oko.press*, <https://oko.press>, 14.03.2022 (16.03.2024).

⁴² P. Żytnicki, *Racist Attack on Refugees of Color in Polish Town Bordering Ukraine*, *Gazeta Wyborcza*, <https://wyborcza.pl>, 03.03.2022 (16.03.2024).

fobiczne postawy. Sugerowano, że nie podejmują interwencji w przypadkach zgłoszeń o zagrożeniach, a nawet kierują się rzekomą systemową niechęcią do zapewnienia im bezpieczeństwa⁴³.

Odniesienie się do tej krytyki utrudniało powoływanie się na anonimowych rozmówców albo wskazywanie osób, z którymi kontakt był niemożliwy. Tym bardziej, że w tekstach podawane były mylne informacje identyfikujące jednostkę Policji, z której miał pochodzić funkcjonariusz, jak np. cytowany w artykule OKO.press, który według tej relacji miał z aprobatą odnosić się do działań bojówek pseudokibicowskich. Policjant ten na mundurze miał nosić naszywkę „Komendy Głównej Policji w Krakowie”⁴⁴.

Problematyka niewłaściwego traktowania uchodźców z Afryki i Azji straciła na sile około połowy marca 2022 r., po wizytach szefów rządów, dyplomatów i organizacji ochrony praw człowieka na granicy, którzy w swych wypowiedziach nie eksponowali tego tematu, a niektórzy zaprzeczyli zjawisku, wskazując wzmacnianie toposu rasizmu humanitarnego w dyskursie międzynarodowym jako elementu rosyjskich działań zmierzających do wzmacniania przychylności dla niej państw światowego Południa. Przekaz ten wzmacniały krajowe media sprzeciwiające się eksponowaniu polskiej nietolerancji⁴⁵. Stanowisko to było spójne z przekazami rządowymi wskazującymi je jako element wojny hybrydowej prowadzonej przez Federację Rosyjską, mającej na celu dyskredytację państwa polskiego wspierającego Ukrainę⁴⁶.

⁴³ D. Wielowieyska, *Jak trzeba przegonić kobiety z ulicy, to policja odważna. Ale przed rasistami się chowa*, Gazeta Wyborcza, <https://wyborcza.pl>, 02.03.2022 (16.03.2024).

⁴⁴ Za przykład można podać teksty opublikowane przez Oko.press w pierwszych dniach 2022 r. Autorzy powołali się w nich na rozmowy z policjantami w Przemyślu, którzy mieli ze „zrozumieniem”, a w innym miejscu „z uznaniem” odnosić się do „robienia porządku w mieście” przez „grupy rasistowskie”. Zob. K. Kojzar [i in.], *op.cit.*

⁴⁵ Np. Charles Michels, przewodniczący Rady Europejskiej, który w Radio France miał stwierdzić, że „ani po stronie ukraińskiej, ani po stronie polskiej „nie dochodzi do świadomej dyskryminacji kogokolwiek”. Mar, *Szef Rady Europejskiej: rasizm na polsko-ukraińskiej granicy to rosyjska propaganda*, Polska Agencja Prasowa, <https://www.pap.pl>, 06.03.2022; *Rasizm na granicy polskiej? Szef RE: To rosyjska propaganda*, Do Rzeczy, <https://dorzeczy.pl>, 06.03.2022 (12.05.2024).

⁴⁶ *Poland condemns “fake news” that it is turning away non-white people fleeing Ukraine*, Notes from Poland, <https://notesfrompoland.com>, 28.02.2022 (12.05.2024). Pośród kluczowych metod rosyjskiej agresji informacyjnej na Ukrainę można wymienić następujące: dezinformację i manipulację, propagandę, dywersyfikację opinii publicznej, presję psychologiczną i rozpowszechnianie plotek. Szerzej zob. T. Darmohai, *Nowoczesna wojna informacyjna: metody i środki przeciwdziałania*, „Media i Społeczeństwo”, 2022, nr 17, s. 40. Zgoda co do agresji rosyjskiej w domenie informacyjnej występowała po stronie opozycyjnej, diametralnie różniąc się jednak w ocenie kierunków wpływu. Zob. np. K. Rymieńczyk, *Hańba i zagrożenie. Kto doprowadził do wybuchu agresji w Przemyślu?*, Krytyka Polityczna, <https://krytykapolityczna.pl>, 04.03.3033 (20.04.2024).

Wobec innych narracji wzbudzających poczucie zagrożenia przestępczością

Jeszcze kilka tygodni przed inwazją pojawiały się artykuły informujące o narastaniu niepokoju wśród mieszkańców rejonów przygranicznych, niektóre epatując tytułami w alarmistycznej formie⁴⁷. W czasie kryzysu uchodźczego stale interesowano się stanem zagrożenia przestępczością, w szczególnym stopniu obejmowało ono sytuację w miejscowościach w największym stopniu dotkniętych kryzysem migracyjnym i wynikającymi stąd obawami społecznymi. Policja dostrzegała znaczącą dysproporcję pomiędzy znikomą liczbą godzących w porządek publiczny zdarzeń związanych z napływem uchodźców i jednoczesną burzliwą debatą publiczną eksponującą wzrost stanu zagrożenia przestępczością.

Alarmistyczne w swej formie sygnały o różnych zdarzeniach kryminalnych, które zgłaszane były przez dziennikarzy, zwykle okazywały się nieprawdziwe lub ich okoliczności były zupełnie inne. Pomimo weryfikacji i przedstawiania przez Policję ustaleń często nadal funkcjonowały w dyskusjach internetowych, a wykorzystywane były również w publicystyce renomowanych redakcji informacyjnych⁴⁸. Rzecznik KWP w Rzeszowie systematycznie zaprzeczała pojawiającym się nieprawdziwym informacjom. Stanowisko podkarpackiej Policji było szeroko prezentowane w prasie⁴⁹.

Policja zaprzeczała większości zgłaszanych wydarzeń kryminalnych, które miały być spowodowane kryzysem uchodźczym, ale też reagowała przeciw budowaniu ogólnego obrazu sytuacji, który zdaniem części ośrodków opinii miał charakteryzować się radykalnym wzrostem poziomu zagrożenia przestępczością w regionie i w wybranych miejscach. W związku z konkretnymi zdarzeniami i zjawiskami dziennikarze występowali z zapytaniami o ogólny stan przestępczości oraz dynamikę danych kategorii przestępstw. Przekaz Policji tutaj również stał w sprzeczności z narracjami o wzroście zagrożenia, statystyki policyjne dla województwa

⁴⁷ *Pogranicze polsko-ukraińskie w strachu. „Boimy się wojny!”*, Fakt, <https://www.fakt.pl>, 16.02.2022 (20.04.2024).

⁴⁸ Potwierdzało to tezy o wykorzystaniu kryzysu w wojnie hybrydowej w domenie informacji przez Federację Rosyjską. Tym bardziej, że rozpowszechniane fałszywe informacje w dużej mierze dotyczyły wzbudzania negatywnych emocji, tym samym uprzedzeń wobec różnych grup ludności (np. łamania prawa przez Ukraińców w Polsce) i eksponowania treści podważających sensowność działań administracji, w tym Policji. Zob. M. Tabasz-Rygiel, *op.cit.*

⁴⁹ M. Baczynski, *Fakty i kłamstwa. Co naprawdę dzieje się na granicy polsko-ukraińskiej*, Onet, <https://wiadomosci.onet.pl>, 03.03.2022; A. Barabasz, *Podkarpacka policja dementuje fałszywe wiadomości. „Nie ulegajmy dezinformacji”*, TVN, <https://dziendobry.tvn.pl>, 02.03.2022 (14.05.2024).

nie potwierdzały bowiem, by sytuacja w tym zakresie uległa istotnemu pogorszeniu⁵⁰.

Szczególne miejsce miała problematyka handlu ludźmi. Organizacje pozarządowe, ale też organy administracji państwa, w tym Policja, włączały się w kampanie informacyjne, których celem było zwracanie uwagi na problem w kontekście niekontrolowanego przemieszczania się osób, zwłaszcza kobiet i dzieci. Ich celem była prewencja – zwiększenie świadomości uchodźców w zakresie unikania ryzyka stania się ofiarą przestępców. W tych działaniach zwracano uwagę na możliwą aktywizację zorganizowanych grup przestępczych, które mogą wykorzystywać dramatyczne położenie uchodźców. Eksponowano głównie ryzyko uprowadzeń: wskazując na problem opieki nad dziećmi, konieczność weryfikacji osób zajmujących się przewozem uchodźców na Zachód oraz oferujących uchodźcom lokum. W szczególnym zainteresowaniu mediów znalazło się zjawisko stręczycielstwa i sutenerstwa oraz wszelkie zdarzenia mogące potwierdzać wzrost zagrożenia w tym zakresie. W prasie tradycyjnej, a zwłaszcza w mediach społecznościowych, pojawiało się wiele informacji o przypadkach nagabywania kobiet przez niezidentyfikowane osoby, a nawet uprowadzeniach, co stało się podstawą zapytań dziennikarzy. Policja weryfikowała te sygnały, również z wykorzystaniem danych statystycznych o newralgicznych typach przestępstw, odpowiadając redakcjom⁵¹. Obok zagrożenia występowania różnych form handlu ludźmi zwracano uwagę na ryzyko wyłudzeń i kradzieży na szkodę uchodźców⁵².

⁵⁰ Pomimo napływu tak wielkiej liczby uchodźców, w całym 2022 r. w statystykach policyjnych nie odnotowano istotnego wzrostu stanu przestępczości. Na Podkarpaciu w tym roku w postępowaniach przygotowawczych stwierdzono mniej przestępstw ogółem – 26 882 (w 2021 r. – 29 606 przestępstw). Nie notowano istotnych zmian w zakresie przestępstw kryminalnych (pospolitych) – 14 420 (w 2021 – 15 012), czy np. kategorii objętej w tym czasie dużym zainteresowaniem – przestępstwa zgwałcenia (art. kk) – 38 (2021 – 42). Więcej przestępstw ogółem stwierdzono w rejonie KMP w Przemyślu – 1791 (w 2021 – 1637), w tym o charakterze kryminalnym – 1013 (2021 – 903), w tym 4 zgwałcenia (2021 – 3). Mniej natomiast przestępstw odnotowano w powiecie jarosławskim – ogółem 1069 (w 2021 – 1148), kryminalnych – 585 (2021 – 626), zgwałceń nie notowano (w 2021 – 1). Zob. Materiały Wydziału Komunikacji Społecznej w Rzeszowie.

⁵¹ A. Przysaś, *Sutenerzy na granicy z Ukrainą? Podkarpacka Policja podała szczegóły*, SuperExpress, <https://www.se.pl>, 02.03.2022; Ram, *Podkarpacka policja zaprzecza doniesieniom o gwałtach na granicy*, Rzeszów News, <https://rzeszow-news.pl>, 01.03.2022 (14.05.2024).

⁵² *Informacja o zagrożeniu handlem ludźmi w związku z sytuacją w Ukrainie (макож українською)*, RPO, <https://bip.brpo.gov.pl>, 04.03.2022; *Ryzyko handlu ludźmi na granicy z Ukrainą*, Rzeczpospolita, <https://www.rp.pl>, 15.03.2022 (20.04.2024). Szerzej zob. M. Waksmundzka-Szarek, P. Zalewski, *Ryzyko handlu ludźmi w sytuacji kryzysu uchodźczego na pograniczu województwa podkarpackiego. Wybrane problemy*, „Polityka i Społeczeństwo”, 2024, t. 4, s. 264 i nast.

Zdecydowana większość pytań o przypadki zaginięć nie znajdowała potwierdzenia, natomiast w razie faktycznych zgłoszeń z informacją o nich występowano do mediów z apelami o pomoc w poszukiwaniach, prezentując dane osobowe zaginionych. Dawało to paradoksalnie impuls do dalszych publikacji na temat zagrożenia handlem ludźmi, co mogło wzbudzać obawy społeczne dotyczące stanu bezpieczeństwa, jednocześnie jednak sprzyjać skuteczności poszukiwań, jak też wzmacnianiu prewencji. Szczególny rozgłos zyskała sprawa zgłoszenia w pierwszych dniach marca zaginięcia 71-letniej Ukrainki Tetiany K. Kobieta w drodze do Polski rozdzieliła się z mężem. Policja ustaliła, że 28 lutego przekroczyła granicę, i podała komunikat z opisem osoby, m.in. na podstawie materiału zarejestrowanego na kamerze granicznej. Po niespełna dwóch tygodniach policjanci odnaleźli zaginioną w bezpiecznych warunkach, w Krakowie⁵³.

Zakończenie

Inwazja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę skutkowałą napływem wyjątkowej liczby uchodźców, co stanowiło pod wieloma względami wyjątkowe wyzwanie dla administracji publicznej. Dla Policji, obok konieczności realnego zapewnienia bezpieczeństwa tak uchodźcom, jak też mieszkańcom regionu, istotna stała się kwestia informowania opinii publicznej o sytuacji w województwie.

Służba prasowo-informacyjna KWP w Rzeszowie swym działaniem starała się stabilizować sytuację, wpływając pozytywnie na poczucie bezpieczeństwa oraz wzmacniając zaufanie do Policji i innych organów administracji państwowej. W związku z tym jej przekaz ograniczał oddziaływanie opinii wzbudzających niepokój, wskazujących na wzrost zagrożeń dla bezpieczeństwa, *de facto* kontestujących sprawność państwa w sytuacji kryzysowej. W swej pracy Policja wykorzystywała dostępne narzędzia, m.in. *social media*, współpracowała z dziennikarzami mediów regionalnych, krajowych i zagranicznych, oraz rozwijała współdziałanie z podmiotami *fact-checkingowymi*.

Fakt, że w pierwszych, najtrudniejszych tygodniach znacząca część informacji na temat sytuacji w regionie była nieprawdziwa, stawiał Policję w ważnej roli podmiotu właściwego do ich weryfikacji. W wyniku

⁵³ *Małżeństwo z Ukrainy rozdzieliło się przed granicą. Policja prosi o pomoc*, Wprost, <https://www.wprost.pl/>, 21.03.2022; Ram, *Uchodźczyni z Ukrainy odnaleziona! Koniec policyjnych poszukiwań*, Rzeszów News, <https://rzeszow-news.pl/> 21.03.2022 (20.04.2024).

tego służby prasowe tej formacji stały się ważnym element systemu – uznanego przez znaczącą część redakcji za podstawowe źródło informacji. Potwierdzało to istotne znaczenie pionu prasowego Policji w działaniach administracji w sytuacji kryzysowej.

Bibliografia

- Baczyński M., *Fakty i kłamstwa. Co naprawdę dzieje się na granicy polsko-ukraińskiej*, Onet, <https://wiadomosci.onet.pl>, 03.03.2022 (14.05.2024).
- Barabasz A., *Podkarpacka policja demuntuje fałszywe wiadomości. „Nie ulegajmy dezinformacji”*, TVN, <https://dziendobry.tvn.pl>, 02.03.2022 (14.05.2024).
- Brown M., *International coalition files United Nations appeal over reports of racism at border of Ukraine*, CNN, <https://edition.cnn.com>, 03.03.2022 (12.05.2024).
- Busari S. [i in.], *Foreign students fleeing Ukraine say they face segregation, racism at border*, CNN, <https://edition.cnn.com>, 28.02.2022 (12.05.2024).
- Chebil M., *Exode à la frontière Ukraine-Pologne : “Ils nous refoulent juste parce qu’on est Noirs!”*, France24, <https://www.france24.com>, 28.02.2022 (12.05.2024).
- Czy to pociąg stojący na stacji we Lwowie?*, Demagog, <https://demagog.org.pl>, 03.03.2022 (20.09.2024).
- Darmohai T., *Nowoczesna wojna informacyjna: metody i środki przeciwdziałania*, „Media i Społeczeństwo”, 2022, nr 17.
- Danielewski M., *Ratunku, policja! Już nie państwowa, a apartyjna. Dramatyczny spadek zaufania [SONDAŻ]*, Oko.press, <https://oko.press>, 09.03.2021 (20.01.2024).
- Decyzja nr 52/2022 Komendanta Wojewódzkiego Policji w Rzeszowie z dnia 24 lutego 2022 r. w sprawie realizacji zadań Komendy Wojewódzkiej w Rzeszowie i jednostek organizacyjnych Policji województwa podkarpackiego w ramach operacji policyjnej o kryptonimie „Granica” oraz powołania Sztabu Dowódcy Operacji, Materiały Wydziału Komunikacji Społecznej KWP.
- Franczak K., *Społeczeństwo we współczesnych narracjach medialnych i popkulturowych*, „Przegląd Socjologii Jakościowej”, 2018, tom XIV, nr 4.
- Grabek K., *Policjanci spisali się na medal. Uratowali życie obywatelce Ukrainy*, Auto Świat, <https://www.auto-swiat.pl>, 15.03.2022 (20.09.2024).
- Incydenty dezinformacyjne*, Instytut Badań Internetu i Mediów Społecznościowych, <https://x.com/ibimsp1>, 03.02.2022 (10.07.2023).
- Informacja o zagrożeniu handlem ludźmi w związku z sytuacją w Ukrainie (макож українською)*, RPO, <https://bip.brpo.gov.pl>, 04.03.2022 (20.04.2024).
- Jarczewski W., *Praca Policji w okresie pandemii COVID-19 roku 2020. Analiza zadań, poziomu represji oraz zmian tendencji zagrożeń w wybranych kategoriach przestępstw kryminalnych [w:] Środowisko bezpieczeństwa w zagrożeniach epidemiologicznych. Doświadczenia Covid-19 w Wielkopolsce*, red. M. Tomaszuk, D. Dymek, Poznań 2022.
- Jsx, *Rok wojny w Ukrainie: 64 mln publikacji w mediach i social mediach*, Wirtualne Media, <https://www.wirtualnemedi.pl>, 23.02.2022 (10.07.2024).
- Kędzierzawska A. [i in.], *Polscy policjanci dla Ukrainy*, „Gazeta Policyjna”, 2022, nr 16.

- Kloch D, *Przemysł pogrąża się w chaosie. Inżynierowie z Afryki atakują ludzi, a policja twierdzi, że nic się nie dzieje* [+WIDEO/FOTO], Media Narodowe, <https://medianarodowe.com>, 02.03.2022 (20.09.2024).
- Kojzar K. [i in.], *Szósty dzień granicy. Ogrom pomocy, fala rasizmu*, Oko.press, <https://oko.press>, 01.03.2022 (20.09.2024).
- Kojzar K., *Kłamstwa o uchodźcach zalewają Przemysł. Policja prostuje fake newsy*, Oko.press, <https://oko.press>, 02.03.2022 (10.03.2024).
- Komunikat Komisji Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. Zwalczanie dezinformacji w internecie: podejście europejskie*, Bruksela 2018.
- Kuca P., *Komunikacja z mediami: prasa, Internet* [w:] *Rzecznik prasowy Policji: etyka, prawo, praktyka*, red. K. Wolny-Zmorzyński, Toruń 2020.
- Łotocki Ł., *Kryzys uchodźczy w Polsce w dyskursie publicznym w państwach zachodnich – refleksje po pierwszym miesiącu wojny*, [w:] *Inwazja Rosji na Ukrainę. Społeczeństwo i polityka wobec kryzysu uchodźczego w pierwszym miesiącu wojny. Raport roboczy – Working Paper Katedry Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego*, Warszawa 2022, s. 78–86.
- Małżeństwo z Ukrainy rozdzieliło się przed granicą. Policja prosi o pomoc*, Wprost, <https://www.wprost.pl/>, 21.03.2022 (20.04.2024).
- Mar, *Szef Rady Europejskiej: rasizm na polsko-ukraińskiej granicy to rosyjska propaganda*, Polska Agencja Prasowa, <https://www.pap.pl>, 06.03.2022 (12.05.2024).
- Oceny działalności instytucji publicznych. Komunikat z badań nr 50/22*, CBOS, Warszawa 2022.
- Oceny działalności instytucji publicznych w marcu. Komunikat z badań nr 39/2023*, CBOS, Warszawa 2023.
- Oceny działalności instytucji publicznych w marcu. Komunikat z badań nr 36/2024*, CBOS, Warszawa 2024.
- Olszewski R., *Role prokuratora w postępowaniu karnym*, „Prokuratura i Prawo”, 2014, nr 1, s. 43–59.
- Pogranicze polsko-ukraińskie w strachu. „Boimy się wojny!”*, Fakt, <https://www.fakt.pl>, 16.02.2022 (20.04.2024).
- Poland condemns “fake news” that it is turning away non-white people fleeing Ukraine*, Notes from Poland, <https://notesfrompoland.com>, 28.02.2022 (12.05.2024).
- Policyjna pomoc w czasie wojny*, Podkarpacka Policja, <https://podkarpacka.policja.gov.pl>, 24.02.2022 (20.09.2024).
- Policyjni związkowcy z Podkarpacia włączyli się w pomoc*, Podkarpacka Policja, <https://podkarpacka.policja.gov.pl>, 02.03.2022 (20.09.2024).
- Przystaś A., *Sutenerzy na granicy z Ukrainą? Podkarpacka Policja podała szczegóły* SuperExpress, <https://www.se.pl>, 02.03.2022 (14.05.2024).
- Ram, *Podkarpacka policja zaprzecza doniesieniom o gwałtach na granicy*, Rzeszów News, <https://rzeszow-news.pl>, 01.03.2022 (04.05.2024).
- Ram, *Uchodźczyni z Ukrainy odnaleziona! Koniec policyjnych poszukiwań*, Rzeszów News, <https://rzeszow-news.pl>, 21.03.2022 (20.04.2024).
- Rasizm na granicy polskiej? Szef RE: To rosyjska propaganda*, Do Rzeczy, <https://dorzezy.pl>, 06.03.2022 (12.05.2024).
- Regulamin Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie z dnia 24 grudnia 2013 r.*, z późn. zm., Podkarpacka Policja, <https://podkarpacka.bip.policja.gov.pl>, 03.02.2014 (10.12.2023).
- Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego*, Rzeszów 2023.

- Rumieńczyk K., *Hańba i zagrożenie. Kto doprowadził do wybuchu agresji w Przemysłu?*, Krytyka Polityczna, <https://krytykapolityczna.pl>, 04.03.3033 (20.04.2024).
- Rumieńczyk B., Mikulska A., *"To nie są żadni uchodźcy!" Co stało się ze studentami uciekającymi przed wojną w Ukrainie?*, Oko.press, <https://oko.press>, 14.03.2022 (16.03.2024).
- Ryzyko handlu ludźmi na granicy z Ukrainą, Rzeczpospolita, <https://www.rp.pl>, 15.03.2022 (20.04.2024).
- Sasińska-Klas T., *Ryzyko, sytuacje kryzysowe – jak komunikować skutecznie o zagrożeniach?* [w:] *Komunikowanie o bezpieczeństwie: medialny obraz zagrożeń*, red. W. Świerczyńska-Głównia, T. Sławińska, M. Hodalska, Kraków 2016.
- Skiba M., *Działania Policji województwa podkarpackiego wobec zagrożeń dla bezpieczeństwa spowodowanych kryzysem uchodźczym w 2022 roku*, „Polityka i Społeczeństwo”, 2024, nr 4.
- Smolewicz P., *Wojewoda apeluje o nieuleganie panice. Do regionu przyjechało dodatkowo 800 policjantów*, „Gazeta Codzienna Nowiny”, 2022, nr 40.
- Sobczak B., *„To jest wojna!” Medialne narracje o protestach kobiet*, „Res Rhetorica”, 2022, nr 9(1).
- Sobczak J., *Ramy prawne pracy rzecznika prasowego Policji* [w:] *Rzecznik prasowy Policji: etyka, prawo, praktyka*, red. K. Wolny-Zmorzyński, Toruń 2020.
- Sokołowski M., *Działalność prasowo-informacyjna instytucji publicznej na przykładzie polskiej policji*, „Studia Politologiczne. Studia i analizy”, 2014, vol. 34.
- Tabasz-Rygiel M., *Dezinformacja jako element wojny hybrydowej – prezentacja multimedialna na odprawę kierownictwa KWP, listopad 2023*, Materiały Wydziału Komunikacji KWP w Rzeszowie.
- Tondo L., Akinwotu F. *People of colour fleeing Ukraine attacked by Polish nationalists*, The Guardian, <https://www.theguardian.com>, 02.03.2022 (15.05.2024).
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, art. 6 (Dz.U. 1990, nr 30, poz. 179, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, art. 3 (Dz.U. 2007, nr 89, poz. 590 z późn. zm.).
- Waksmundzka-Szarek M., Zalewski P., *Ryzyko handlu ludźmi w sytuacji kryzysu uchodźczego na pograniczu województwa podkarpackiego. Wybrane problemy*, „Polityka i Społeczeństwo”, 2024, t. 4.
- Warzecha Ł., *Policja milicja*, „Do Rzeczy”, 2020, nr 23.
- Wasilewski J., *Opowieści o Polsce. Retoryka narracji*, Warszawa 2012.
- Wasilewski J., Patera M., *Fakty, emocje, narracje prasowe w sytuacji zagrożenia: przypadek konfliktu krymskiego w publicystyce w lutym i marcu 2014 roku*, „Rocznik Medioznawczy”, 2023, t. II.
- Wielowiejska D., *Jak trzeba przegonić kobiety z ulicy, to policja odważna. Ale przed rasistami się chowa*, Gazeta Wyborcza, <https://wyborcza.pl>, 02.03.2022 (16.03.2024).
- Wojewoda o bieżących działaniach związanych z kryzysem migracyjnym, MSWiA, <https://www.gov.pl>, 20.04.2022 (10.07.2024).
- Wojtala J., Różycki B., *Strategie narracyjne w komunikatach prasowych polskich aktorów politycznych a sekurytyzacja wojny na Ukrainie*, „Dyskurs i Dialog”, 2022, nr 2.
- Wrzosek M., *Rosyjska dezinformacja w konflikcie zbrojnym w Ukrainie*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, 2024, nr 45.
- Zarządzenie nr 1204 Komendanta Głównego Policji z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie form i metod działalności prasowo-informacyjnej w Policji (Dziennik Urzędowy KGP 2007, nr 21, poz. 155, z późn. zm.)

Żądło A., *Rasizm na granicy. Prawicowe bojówki atakują uchodźców*, Newsweek, <https://www.newsweek.pl>, 02.03.2022 (20.09.2024).

Żytnicki P., *Racist Attack on Refugees of Color in Polish Town Bordering Ukraine*, Gazeta Wyborcza, <https://wyborcza.pl>, 03.03.2022 (16.03.2024).

Police in the Podkarpackie Voivodeship facing mainstream media narratives on security in the first weeks of the refugee crisis in 2022

Abstract

The Russian Federation's invasion of Ukraine in February 2022 triggered a refugee crisis in Poland. This resulted in heightened public concerns about personal safety, especially at the local level. The resulting issues became the subject of heated political debate. This situation posed a significant challenge for the police, which ensured the safety of refugees and residents of Poland. Another important task was to respond to information appearing in the public sphere via social media about various security threats, including specific criminal incidents that strongly influenced public sentiment. A specific situation occurred in the Podkarpackie Voivodeship, directly bordering Ukraine. This article, based primarily on an analysis of press releases and materials from the Police Voivodeship Headquarters in Rzeszów (whose area of operation is the Podkarpackie Voivodeship), examines the press and information activities of this unit during the initial weeks of the crisis. An attempt was made to indicate the main directions of the Police activities in the region and the tools they used in response to the main directions of media narratives, including those taking into account topoi discrediting the actions of state bodies (including those pointing to the increasing threat from migrants and the strengthening of the phenomenon of „humanitarian racism”) and to the spreading disinformation.

Keywords: Police, security, crisis situation, media narratives, Podkarpackie Voivodeship, refugees